

B. S M E T A N A

TAJEMSTVÍ

V roce 1876 se odstěhoval Bedřich Smetana po 15letém pobytu v Praze do Jabkenic u Mladé Boleslavi, ke svému zeti Josefu Schwarzovi. Byl to pro něho velký životní obrat. V Praze nechal poslední věrné přátele, divadlo, společnost, celý svůj bohatý minulý život. Ale zůstat v Praze déle nemohl. Hluchota, tehdy již úplná, doléhala nesmírně tíživě a městský společenský život téměř znemožňovala. Útoky nepřátel, stále urputněji doléhající, nemocného Mistra tak vyčerpávaly, že neměl již ani sílu odporovat. Zůstala mu jen hudba, čistá a posilující. Utíká se k ní dychtivě i potom, kdy postupující choroba jeho práci brzdila a kdy lékař přímo zakázal komponovat.

A v této době vzniká Tajemství. V době, která byla naplněna Smetanovým duševním zápasem, kdy se v něm odehrávaly boje mezi novou vírou a ztracenými nadějemi na uzdravení. Spolu s Hubičkou zahajuje Tajemství v skladatelově díle okruh skladeb, jež se vyznačují neobyčejným zvroucněním. Je v nich spatřován vliv Mistrova tělesného i duševního utrpení, které ho vzdálilo přímého styku s věrností a v tichu jabkenické samoty přinutilo ještě

ním vzkazu frátera Barnabáše, jenž slibuje konšelu Kalinovi poklad. Kalina peníze potřebuje, když se však skutečně dostane tajemnou podzemní chodbou až na konec, nenalezne zlaťáky, nýbrž očekávající náruč stále ho milující Rózy. Ne tedy hmotné statky, ale smíření dvou, dlouhá léta rozvaděných, ale stále po sobě toužících milenců, to je smysl onoho „tajemství“. To je onen poklad, který až ze záhrobní slíbil moudrý fráter Barnabáš.

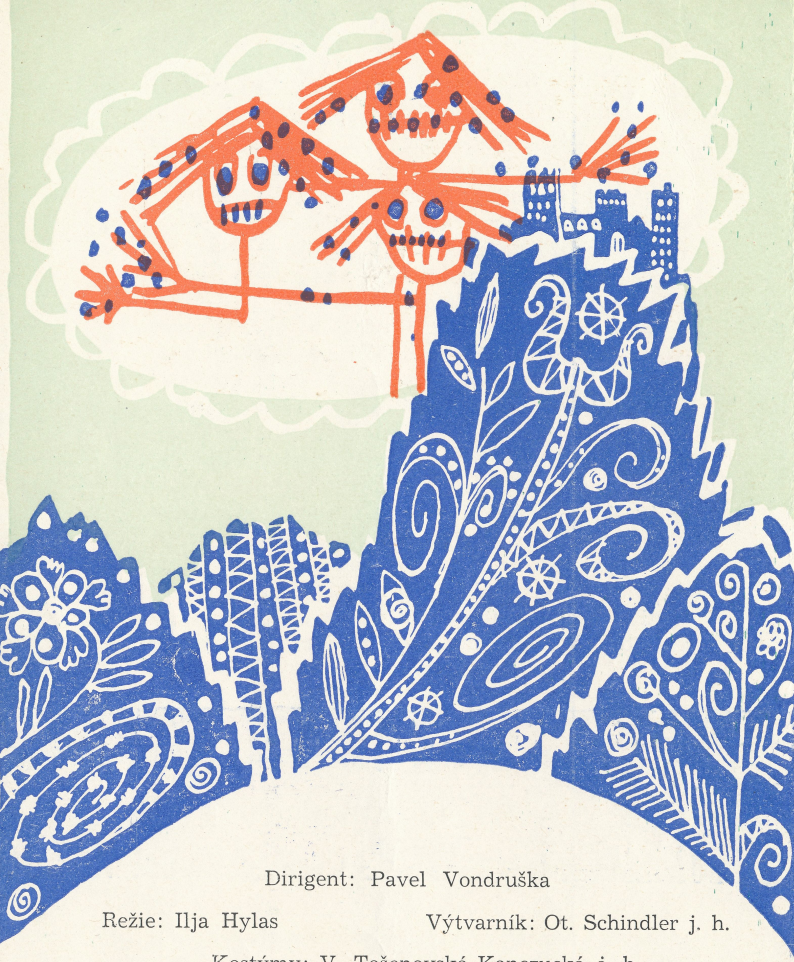
Tajemství je uměleckým projevem Smetanova zralého mužného věku. Je to jeho předposlední opera, důsledně symfonicky prokomponovaná. Formální jednotu díla je dána i vnějším rozvrhem, v němž se střídají scény jako větší samostatné celky. Opera vznikala v letech 1877–78 a znamená po Hubičce opětný triumf Mistrovy vůle a tvůrčí síly nad životní tragédií. Je svědectvím, že hluchota neovlivnila živelné bohatství jeho hudebního fondu a že veliká víra ve vítězství nad osudem dovedla v jeho představách vyvolat hudební obrazy neobyčejné životnosti a lidské hloubky. Ouvertura k Tajemství je vzácnou ukázkou Smetanova mistrovství, spojující hudební vtíp s vroucí lyrikou. Je věrným obrazem

více se soustředit a uzavřít do sebe. Odtud ony nebývalé vroucí, lyricky subjektivní tóny, příznačné pro jeho skladby z doby postupující choroby — až již jde o díla operní — Hubičku, Tajemství, Čertovu stěnu — či obě kvarteta nebo duo „Z domoviny“.

Námět opery je vybudován na tajemném záhrob-

námětu, v němž se v jediný celek slučují záhrobní zabarvená romantika s reálně viděným životem českého pohorského městečka, v němž se záhadný příslib budoucího bohatství rozplyne ve skutečnost mnohem střízlivější, ale lidsky krásnější. Smíření dávných hněvů a nalezení cesty člověka k člověku.

Dirigent: Pavel Vondruška

Režie: Ilja Hylas

Výtvarník: Ot. Schindler j. h.

Kostýmy: V. Tošenovská-Kanczucká j. h.

Sbormistr: Jaroslav Krátký

OPERA STÁTNÍHO DIVADLA V OSTRAVĚ

laureát státní ceny

Bedřich Smetana

TAJEMSTVÍ

Komická zpěvohra o 3 dějstvích na text

E. Krásnohorské

Malina	Karel Hanuš zasl. umělec Jiří Herold
Panna Róza, sestra Malinova	Alena Havlicová
Kalina	Čeněk Mlčák Vojtěch Zouhar
Blaženka, dcera Malinova .	Agia Formánková Radmila Minářová
Vít, syn Kalinův	Věra Nováková Oldřich Lindauer
Bonifác	Jiří Zahradníček Jan Kyzlink
Skřivánek	Karel Průša Lubomír Procházka
Mistr zednický	Radoslav Svoboda
Hospodská	Marie Lukášová
Jirka	František Janda
Duch fráter Barnabáše . .	Rudolf Jusa

Inspicient: Karel Raška

Napovídá: Alena Bílková,
Marie Pečínková

Nově inscenováno 1. září 1963

Malé městečko pod Bezdězem je svědkem neustálého sporu mezi dvěma konšely, vdovci — Kalinou a Malinou. Příčiny jejich neshod mají hluboké kořeny. Sahají až do dob jejich mládí, kdy Kalina se ucházel o Malinovu sestru Rózu. Jako chudý nápadník byl břitce odmítnut. Z furiantství se oženil s nejchudším děvčetem ze vsi. Brzy se domohl jistého jmění a váženého postavení, ale Malinovi nikdy neodpustil. Róza zůstala svobodná.

I.

U Kalinů dokončili zedníci poslední práce na novém domě. Blahopřejí přicházejícímu majiteli, který nešetří zlatáky, aby připili na jeho zdraví. Za tak okázalou štědrostí nechce zůstat pozadu ani Malina a bohatě počastuje své mlátce. Tak zedníci a mlátci připíjejí na zdraví dvou „štědřých“ konšelů. Objeví se písničkář Skřivánek, který v dobré snaze urovnat spor mezi rozvaďenými muži, začne písničku o „smíření“. Zdánlivá pohoda je hned pryč a vypukne opět hádka. Vmísí se do ní i panna Róza a z malicherné hádky je rvačka. Starý vojenský vysloužilc Bonifác, nápadník Rózy, v zápalu boje chytí kus okenního rámu a objeví list, který kdysi napsal Kalinovi dávno zesnulý fráter Barnabáš. Překvapený Kalina čte a dovidá se o pokladu na Bezdězu.

Vše má zůstat tajemstvím — ale: Kalina se svěřil synovi a Bonifácovi — a ten se již postará o to, aby o „tajemství“ zvědělo celé městečko. A v rozrušení z tajemství jednoho si nikdo nepovšimne tajemství druhého — lásky Kalinova syna Vítka a Malinovy Blaženky.

II.

Je večer. Na Bezdězu se skutečně objeví Kalina a čeká na setmění. Je rozhodnut vydat se na cestu za pokladem. Touží po zlatě, chtěl by být bohat, aby se mohl skutečně s Rózou oženit. Unaven usíná. Je probuzen zpěvem poutníků s nimiž také přichází Malinovic Blaženka, aby se tu tajně sešla s Vítkem. Všetečný Bonifác však milence vyslidí a přivede oba otce. Marná je však jejich zloba. Vitek od Blaženky neupustí, i kdyby měl přijít o dědictví. Róza je dojata láskou milenců a staví se na jejich stranu.

III.

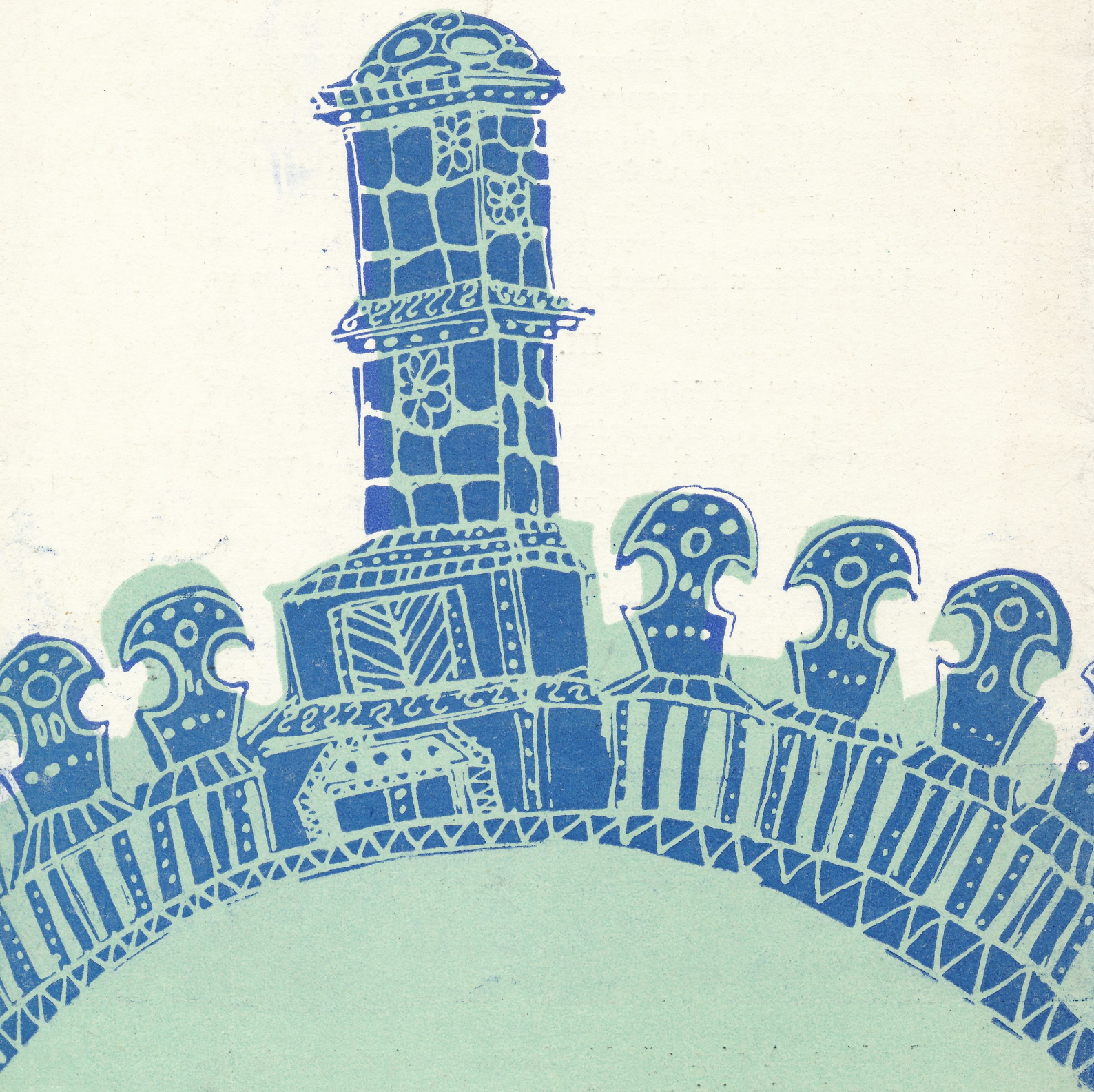
Ve světnici u Malinů je rušno. Sešla se tu mládež, aby pomohla s otrháváním chmele. Jen Blaženka je zamlklá. Její Vitek odchází do světa. Otec Malina je ochoten dát mu dcerku jen pod tou podmínkou, že o ni přijde požádat starý Kalina. Všichni Blaženku litují.

Náhle se však ozve podivný šramot odkudsi z podzemí a v tu chvíli je světnice prázdná. — Zůstává jen Róza, která s údivem hledí, jak ze starých dveří vystupuje Kalina. Sem došel podzemní chodbou až

z Bezdězu. A sám užaslý Kalina nyní chápe, k jakému pokladu jej zavedl moudrý fráter Barnabáš. K Róze, k její věrné lásce, která ani po tolika letech neuhaslá.

Příběh končí smírem obou konšelů. Kalina konečně dostane ruku Rózy a Blaženka svého Vítka.

STÁTNÍ DIVADLO V OSTRAVĚ

B. Smetana: Tajemství. Program vydalo Státní divadlo v Ostravě v redakci prom. hist. Evy Sýkorové, grafická úprava Jana Horáčkova, typografická spolupráce Rud. Mikeska. Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., závod Ostrava, prov. 22, Hollarova 14.

Cena 1,50 Kčs.

T 12 — 33511